

Dotační program **BEZPEČNOSTNÍ DOBROVOLNÍK** Náležitosti dílčích projektů při čerpání dotace ze státního rozpočtu

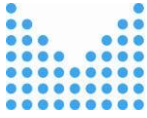
Cílem projektu Bezpečnostní dobrovolník, vytvořeného Ministerstvem vnitra, a stejně tak i cílem dílčích projektů obcí, podporovaných Ministerstvem vnitra v rámci dotačního programu Bezpečnostní dobrovolník, je umožnit laické veřejnosti širší zapojení do zabezpečování veřejného pořádku. Obcím a jejich obyvatelům se nabízí **podpora vybraných dobrovolnických aktivit**, a to prostřednictvím institutu „bezpečnostního dobrovolníka“. Smyslem projektu je vyjít vstříc iniciativám občanské společnosti a pomoci obcím vytvořit podmínky pro dobrovolnickou činnost jejich obyvatel, která přispěje ke zlepšení života v obci. Má se jednat o nabídku veřejné správy, podanou ruku, na kterou mnozí občané možná čekají.

Obce, které mají zájem se do projektu Bezpečnostní dobrovolník se svými dílčími projekty zapojit, mohou při respektování následujících hlavních myšlenek projektu čerpat finanční prostředky z dotačního programu vypsaneho Ministerstvem vnitra.

1. Právní postavení, podmínky a limity činnosti bezpečnostních dobrovolníků

Bezpečnostní dobrovolník (pro účely tohoto dotačního programu) je osoba žijící v dané obci či lokalitě, popř. osoba, která tam např. vlastní nemovitost. Může se jím stát člověk v produktivním věku, senior, student (např. odborné školy s bezpečnostním studijním programem) atd., **starší 18 let**, kterému nebyla soudně omezena **svéprávnost**. Bezpečnostní dobrovolník musí být trestně **bezúhonný**, což doloží obci před začátkem výkonu své dobrovolnické činnosti výpisem z rejstříku trestů ne starším než 3 měsíce.

Svou činnost vykonává bezpečnostní dobrovolník **dobrovolně**, ve svém volném čase **a bez nároku na finanční odměnu** (s výjimkou koordinátora dobrovolníků – viz dále). Ve své podstatě působí bezpečnostní dobrovolníci na základě čl. 2 odst. 4 Ústavy ČR („co není zakázáno, je dovoleno“). Činnost bezpečnostního dobrovolníka není vykonávána v pracovním nebo obdobném poměru k obci nebo jinému správnímu orgánu.

Bezpečnostní dobrovolník funguje na čistě dobrovolné bázi a na principu „sousedské výpomoci“. Jedná se o dobrovolníka bez speciální certifikace, který by měl vykonávat jen činnosti, k jejichž provádění byl řádně proškolen a jimiž nebude ohrožovat život, zdraví, majetek a další chráněné zájmy nebo práva svá nebo jiných osob. Činnost bezpečnostního dobrovolníka **nemá nahrazovat práci Policie ČR ani obecní policie**, bezpečnostní dobrovolník nemá zasahovat více, než jakýkoliv „řadový“ občan. Silnou stránkou bezpečnostního dobrovolníka je **komunikace**, role informovaného občana, který je schopen efektivně komunikovat s ostatními občany i orgány veřejné správy, působit preventivně; měl by přispět ke zlepšení/zprostředkování komunikace mezi veřejností, Policií ČR a samosprávou.

Bezpečnostní dobrovolník **není ve smyslu § 127 trestního zákoníku¹ úřední osobou**, není vybaven donucovacími prostředky a nemá žádná zvláštní oprávnění. Jeho největší předností je místní a osobní znalost, neformální autorita a především schopnost oslovit, zaujmout, získat ostatní osobním příkladem.

Bezpečnostní dobrovolníci **nejsou dobrovolníky ve smyslu zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě²**, neboť rozsah a zaměření jejich činnosti je odlišné od předmětu právní úpravy tohoto zákona a především bezpečnostní dobrovolníci nevykonávají „službu“ na základě smlouvy uzavřené s vysílající (nevládní neziskovou) organizací, ale přímo pro obec, resp. s pomocí a koordinací obce pro své sousedy a spoluobčany.

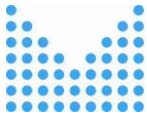
Obec může dobrovolníkům poskytnout hmotnou nebo jinou pomoc k ulehčení jejich činnosti; zejména pracovní pomůcky (např. terčičky pro zastavování vozidel) nebo pracovní oděvy (např. vesty a kšiltovky, které slouží k identifikaci bezpečnostních dobrovolníků), v přiměřeném rozsahu (dle požadované činnosti) je proškoluje a jejich činnost koordinuje.

Bezpečnostní dobrovolníci **nemají** z titulu své „funkce“ **žádné zvláštní pravomoci. Mohou jednat v mezích práv daných všem občanům.** Udělení zvláštních oprávnění (s výjimkou zastavování vozidel podle § 79 odst. 1 písm. j) zákona o silničním provozu³) není možné žádným rozhodnutím obce ani jiného správního orgánu.

¹ zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

² zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění pozdějších předpisů

³ § 79 odst. 1 písm. j) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů

Zejména nemají právo:

- a) požadovat prokázání totožnosti osob,
- b) požadovat vysvětlení,
- c) vykonávat osobní prohlídku,
- d) nahlížet do tašek a zavazadel,
- e) zastavovat motorová i nemotorová vozidla mimo přechody pro chodce bez příslušného pověření podle zákona o silničním provozu³,
- f) vstupovat bez svolení oprávněného uživatele do bytových nebo nebytových prostor nebo na pozemky,
- g) udělovat jiným osobám závazné pokyny jakékoliv povahy,
- h) vykázat osoby z místa,
- i) přikázat osobám, aby setrvaly na místě,

Bezpečnostní dobrovolníci stejně jako všichni občané mají právo:

- a) upozorňovat příslušné orgány na porušení právního řádu,
- b) přivolat Policii ČR nebo obecní policii na místo spáchání přestupku nebo trestného činu,
- c) na základě příslušného pověření⁴ podle zákona o silničním provozu zastavovat vozidla v blízkosti školního zařízení k zajištění bezpečného přechodu dětí a školní mládeže přes pozemní komunikaci i mimo přechody pro chodce,
- d) pohybovat se v katastru obce a zjišťovat, zda nedochází či nedošlo ke spáchání protiprávní činnosti,
- e) zadržet pachatele trestného činu⁵, za podmínek uvedených v ustanovení § 76 odst. 2 trestního řádu⁶, tedy na místě spáchání trestného činu nebo bezprostředně po spáchání činu, je-li to nutné k zjištění totožnosti pachatele, k zamezení útěku nebo zajištění důkazu; zadržená osoba musí být ihned předána policejním orgánům,
- f) bránit se proti pachateli trestného činu nebo přestupku v rámci nutné obrany,⁷
- g) zabránit trestnému činu, přestupku nebo vzniku škody nebo jiné újmy zejména na životě, zdraví nebo majetku v rámci krajní nouze.⁸

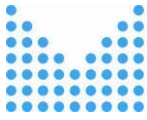
⁴ § 79 odst. 1 písm. j) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), § 32 vyhlášky č. 30/2001 Sb., kterou se provádějí pravidla provozu na pozemních komunikacích a úprava a řízení provozu na pozemních komunikacích

⁵ K možnosti zadržení pachatele přestupku nebo jiného protiprávního jednání v rámci nutné obrany viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 9. 2010, čj. 1 As 34/2010 – 73.

⁶ § 76 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

⁷ § 29 odst. 1, 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁸ § 28 odst. 1, 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 2 odst. 2 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

Hlavním účelem bezpečnostních dobrovolníků však je **prevence a pomoc osobám bydlícím v obci jiným způsobem, než je přímé zasahování proti trestné činnosti.**

Obec může s bezpečnostními dobrovolníky **smluvně upravit** záležitosti jako:

- druh vykonávané činnosti,
- místo a čas vykonávané činnosti,
- způsob výkonu činnosti,
- závazek obce proškolit dobrovolníka,
- závazek obce poskytnout pracovní pomůcky,
- hmotnou odpovědnost dobrovolníka za svěřené pracovní pomůcky,
- povinnost obce vydat potvrzení o výkonu činnosti dobrovolníka,
- podmínky, za nichž obec (ne)odpovídá dobrovolníkovi za vzniklou škodu,
- povinnost obce uzavřít smlouvu o pojištění dobrovolníka nebo povinnost dobrovolníka takovou smlouvu uzavřít,
- dobu trvání smlouvy, popř. „zkušební lhůty“ pro obě strany apod.

Bude se však jednat o smlouvy dle **občanského zákoníku**⁹, nikoliv o některý z druhů pracovních smluv a dohod ve smyslu zákoníku práce. Účelem smlouvy bude jasné stanovení pravidel výkonu činnosti bezpečnostního dobrovolníka, a to jak pro obec, tak pro dobrovolníka, a ochrana práv, zájmů a majetku obou zúčastněných stran.

K přesnému stanovení **vztahu obce a Policie ČR a k zakotvení jejich spolupráce** při zapojování bezpečnostních dobrovolníků lze využít **koordinační dohody** uzavírané podle § 16 zákona o Policii ČR¹⁰.

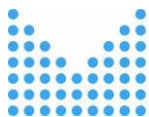
V průběhu realizace projektu postupuje obec v souladu s právním řádem České republiky, zejména se zákonem o ochraně osobních údajů.¹¹

V případě nerespektování tohoto právního rámce nemůže být projekt Bezpečnostní dobrovolník na území obce ze strany Ministerstva vnitra podpořen.

⁹ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹⁰ zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

¹¹ zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

2. Organizace činnosti bezpečnostních dobrovolníků

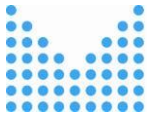
Základní koordinaci, řízení a dohled nad činností dobrovolníků v rámci projektu Bezpečnostní dobrovolník vykonává **obec**. Obec musí určit **vedoucího projektu**, tj. jednu zodpovědnou osobu, která bude **realizaci projektu na území obce fakticky řídit**, vydávat dobrovolníkům **pokyny, kontrolovat a vyhodnocovat** výsledky jejich činnosti. Může jím být např. starosta obce, člen zastupitelstva obce, velitel obecní policie, určený zaměstnanec obce či obecního úřadu nebo jeden z bezpečnostních dobrovolníků.

Vedoucí projektu zprostředkovává **komunikaci s Ministerstvem vnitra**, dále zejména **komunikaci** mezi dalšími účastníky projektu a vedením obce. Vedoucí projektu také vede **evidenci** celého projektu včetně veškerých smluv s dobrovolníky, evidenci jejich činnosti, zachycených problémů apod. Z této evidence pak vychází při zpracování průběžné i závěrečné zprávy pro Ministerstvo vnitra.

Skupina bezpečnostních dobrovolníků nemá pevně danou strukturu, jejich organizace by však měla být co nejjednodušší a přizpůsobená počtu a činnosti bezpečnostních dobrovolníků a úkolů jim svěřených.

Působí-li v obci více než pět bezpečnostních dobrovolníků, pak ke každé skupině **max. dvanácti bezpečnostních dobrovolníků** musí být přidělen jeden **koordinátor**. Koordinátoři jsou podřízeni vedoucímu projektu, zároveň zprostředkovávají obousměrnou komunikaci mezi vedoucím projektu a bezpečnostními dobrovolníky. **Koordinátor** je osoba, která má určité kvalifikační předpoklady k vedení skupiny bezpečnostních dobrovolníků, může se jednat o osobu v pracovněprávním poměru k obci (např. zařazenou do obecní policie) anebo přímo o jednoho z dobrovolníků, např. bývalého příslušníka Policie ČR. Koordinátor by měl vést a organizovat činnost bezpečnostních dobrovolníků a informovat o jejich činnosti vedoucího projektu, dále by měl přispívat k motivaci bezpečnostních dobrovolníků, provádět (spolu s vedoucím projektu) jejich hodnocení, vytvářet (spolu s vedoucím projektu) podmínky pro jejich činnost, osobní růst a minimalizaci jejich selhání, měl by se ztotožňovat s rolí jakéhosi mentora bezpečnostních dobrovolníků, kouče, parťáka, vycházet vstříc jejich potřebám a oprávněným podnětům.

V případě zájmu na obou stranách je možné, aby obec při realizaci projektu úzce spolupracovala s **Policíí ČR**, a to např. prostřednictvím **koordinačních dohod** uzavíraných podle § 16 zákona o Policii ČR. Není vyloučeno ani oficiální vedení projektu na území konkrétní obce ze strany Policie ČR (po vzájemné dohodě mezi

místně příslušným krajským ředitelstvím policie a obcí). Vhodná je též spolupráce s **policijními veterány**.

Konečný **výběr uchazečů** o činnost bezpečnostního dobrovolníka v rámci dílčího projektu obce provádí obec. Nevhodné uchazeče o tuto „pozici“ může obec odmítnout, aniž by byla povinna důvod odmítnutí uchazeči sdělovat.

3. Obsahová náplň činnosti bezpečnostních dobrovolníků – demonstrativní výčet vhodných aktivit

a) bezpečnost silničního provozu – hlídání přechodů pro chodce, zabezpečování bezpečného přechodu chodců, zejména dětí, včetně zastavování vozidel podle § 79 odst. 1 písm. j) zákona č. 361/2000 Sb.¹²; event. též **pomoc formou informování řidičů při dopravních uzávěrách, asistence při organizování dopravy v době konání kulturních a společenských akcí v obci** – řízení pohybu vozidel po provizorním parkovišti (na louce, hřišti), usměrňování pohybu vozidel i pěších v obci v případě dočasného dopravního omezení, poskytování potřebných informací o akci, službách ve městě apod.

b) pořádání informativních setkání (besed) s občany ve spolupráci s Policií ČR (resp. též obecní policií a obcí), prezentace statistik kriminality, zjišťování pocitu bezpečí, informování o aktuálních bezpečnostních rizicích v obci a rady, jak se proti nim bránit – např. ve školách, domovech pro seniory, domech s pečovatelskou službou, zájmových sdruženích apod.

c) pochůzky v zahrádkářských koloniích a chatových oblastech, případné hlášení podezření ze spáchání přestupku nebo trestného činu (obecní policii, Policii ČR, majiteli) – zejména vniknutí do nemovitostí, poškození věci apod.

d) vytvoření sítě osob, která bude Policii ČR na požádání v rámci svých možností k dispozici při pátrání po ztracených dětech či seniorech

e) mapování a oznamování černých skládek, autovraků, poškozeného, či chybějícího dopravního značení, poškození veřejného zařízení

¹² zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů